

Розділ VI.**Організаційно-функціональна схема туристичної установи.**

- 6.1. Кадровий склад туристичної організації.
 - 6.1.1. Визначити, які фахівці потрібні туристичній організації (профіль, досвід, освіта тощо).
 - 6.1.2. З'ясувати, на яких умовах працюватиме кожен із запрошених на роботу до туристичної організації (постійна робота чи за сумісництвом, за контрактом чи на договірній основі).
 - 6.1.3. Ознайомити з функціональними обов'язками кожного, хто працюватиме у даній туристичній організації, тобто чітко визначити: хто і чим буде займатись.
- 6.2. Виокремити координуючі й контролюючі органи управління туристичною організацією (хто безпосередньо здійснює управління туристичною установою, який вищий орган громадського самоврядування в ній; який постійно діючий, дорадчий, колегіальний орган, хто голова його тощо).

Розділ VII.**Фінансовий план розвитку туристичної організації.**

- 7.1. Законодавча база фінансово-господарської діяльності туристичної організації.
- 7.2. Фінансові документи плану (таблиця доходів і витрат на туристичний продукт; баланс витрат і надходжень; графік прогнозу обсягу реалізації турпродукту).
- 7.3. Оцінка можливих витрат туристичної установи (впровадження того чи іншого інноваційного турпроекту, технології тощо).

Розділ VIII.**Програма страхування туристичної організації.**

- 8.1. Інформація про різні ризики (що спроможне привести до припинення діяльності туристичної організації).
 - 8.1.1. Засоби профілактики ризиків.
 - 8.1.2. Шляхи запобігання ризикам.

Як бачимо з таблиці, складовими змісту бізнес-плану туристичної організації є: короткий опис діяльності туристичної організації (у нашому випадку – це виготовлення туристичного продукту), в тому числі: призначення продукції, наявність патенту (або ліцензії), стан конкурентного середовища; виробничий план (джерела інформації для розробки послуг, організаційний план (оргструктура організації, кадри, форма власності, оплата праці, функції кадрової служби); оцінка ризику і засоби їх зменшення; фінансовий план і побудова прогнозованої звітності та додатки [1, с. 98–109]. Таким чином, характерною ознакою у створенні бізнес-плану є те, що вже у вступній його частині стверджується одне з визначальних завдань організації – здійснення туристичної діяльності, яка у Законі України “Про туризм” трактується як “діяльність з надання різноманітних туристичних послуг (туристичний продукт), спрямованих на задоволення потреб туристів” [3, с. 578–579].

Отже, планування роботи туристичного підприємства в умовах ринкової економіки виступає головним чинником розвитку його туристичної діяльності.

Література

1. Бардінов О. В. Бізнес-план як засіб реалізації прогностичного компонента управління освітнім закладом / О. В. Бардінов // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції “Організація навчальних закладів III–IV рівнів акредитації як соціально-педагогічних комплексів”. – Полтава, 2006. – С. 98–102.
2. Бардінов О. В. Менеджмент в освіті : навч.-метод. посіб. для магістрів пед. вузів / О. В. Бардінов. – Полтава, 2004. – 44 с.
3. Закон України “Про туризм”. – К., 1995. – № 324/95–В. Р., 15 вересня 1995 р.
4. Школа та ін. Менеджмент туристичної індустрії : навч. посіб. / за ред. проф. І. М. Школи. – Чернівці, 2009. – С. 578–579.

**ВПРОВАДЖЕННЯ КОЗАЦЬКОЇ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ – ЗАПОРУКА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ**

*В.Д. Бардінова
Полтава, Україна*

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті наголошується на зміцненні здоров'я української нації. Це – найактуальніше завдання нашого сьогодення. Адже серед учнів шкіл понад 15 відсотків дітей мають ті чи інші захворювання і віднесені до так званої підготовчої, а то і спеціальної медичної групи.

Вихід із кризової ситуації вбачаємо у правильній побудові системи фізкультурних заходів, яка покликана підтримувати і покращувати стан здоров'я школярів. Зокрема, у сучасній школі можна відродити систему фізичного виховання дітей, що існувала за доби козаччини. Тут, нагадаймо, існували

різні ігри, забави, хороводи. Крім того, запорожці створили досить ефективні спеціальні фізичні і психофізичні вправи, спрямовані на самопізнання, саморозвиток, тілесне, психофізичне та моральне вдосконалення козака, тим самим сприяли як духовному, так і фізичному загартуванню організму. Тому доцільним вважаємо відновлення традицій не лише національних ігор і впровадження їх у сучасній школі, але й різних видів єдиноборств та елементів козацької системи фізичного загартування організму.

З огляду на це **метою** нашої статті є розкриття козацької системи фізичного загартування організму яка виступає, на наш погляд, одним із головних факторів зміцнення здоров'я школярів.

Серед наукових доробків як вітчизняних, так і зарубіжних учених, слід назвати праці Боплана, С. Сірополка, Яворницького, М. Туленкова та інших, які торкалися питання фізичного загартування козаків. Зокрема, ними відмічалось, що фізичне загартування організму дітей у козаків розпочиналося з самого дитинства. Так, джур, які обов'язково вчилися у січових школах, навчали не тільки оволодівати читанням, письмом, хоромим співом та музикою. Їх привчали до національного способу життя та поведінки, оборонно-військовій справі. У школах здійснювався суворий курс фізичного та військового виховання. Дослідник Сірополко, вивчаючи систему фізичного виховання у січовій школі, писав: "...Молодиків у школі і поза школою вчили Богу добре молитися, на коні реп'яхом сидіти, шаблею рубати і відбиватися, з рушниці гострозоро стріляти та списом колоти" [2, с. 24]. Важливе місце тут також відводилося формуванню в учнів умінь плавати, веслувати, керувати човном. Вихованців вчили добре маскуватися в різних умовах. Усе це фізично розвивало учнів, підносило їх дух, вселяло оптимізм, віру в свої можливості.

Виховання юнаків – майбутніх воїнів було підпорядковане фізичному розвитку і загартуванню. Як і буває козацтво, молодь на свята народного календаря, під час народних ігор, змагалася на спритність, силу, винахідливість, точність. Традиційними були змагання на конях. Козацька молодь постійно розвивала свої природні задатки, вдосконалювала тіло й душу в іграх, танцях, хороводах, різних видах змагань і боротьби.

Серед запорізьких козаків значного поширення набули різноманітні системи єдиноборств. Найвідомішою з них є гопак. За аналізами різних дослідників, елементи двоюбою за дієвою системою перевищують арсенал східних систем удосконалення людини. Головними засобами пересування тут були бойові кроки, біг, стрибки, повзунці. Способами ураження супротивника були удари рукою, ногою, головою, тулубом і предметами (палицею, бунчуком, списом, шаблею). Також тут був дуже розширений арсенал прийомів захисту та ухилення від ударів.

На Запоріжжі існували й інші види козацької боротьби. Серед них – гойдак, спас, боротьба на ремнях, навхрест, на палицях тощо.

Так, боротьба гойдак головним чином була призначена для розвідників-пластунів. За цією системою боєць наче "приклеювався" до суперника, повторював усі його рухи, а в разі помилки нападав на нього, брав у полон чи знешкоджував. Арсенал прийомів цього виду єдиноборства дозволяв козакові битися вночі, з кількома своїми противниками. Найменш відома сьогодні система козацької боротьби "спас". Вона мала суто оборонний характер. Для неї характерне багаторазове відпрацювання блокування дій супротивника.

Боротьба "характерників" із ворогами вважалася вершиною козацьких бойових мистецтв. У народній пам'яті цей вид боротьби овіяний нев'янучою славою, ореолом легендарності. Вороги нерідко вірили, що козаки могли відкривати без ключів замки, брати голими руками розпечені ядра, бачити за кілька верств навколо себе, ловити кулі руками. Окремі козаки спеціальними вправами досягали ефекту, коли "тіло грає". Такі козаки миттєво концентрували внутрішню енергію в тій частині свого тіла, куди спрямовувався удар. Подібно до йогів, деякі козаки оволодівали специфічними дихальними вправами.

На основі детального аналізу історичних документів та свідчень дослідників стає можливим хоча б у головному, відтворити систему загартування українських козаків. Відмітимо, що у фізичному загартуванні організму значний вплив мали природні фактори.

Як відомо, козаки жили серед квітучої природи з чистим свіжим повітрям. За давнім звичаєм, більшу частину року вони ходили у легкій одежі, без головних уборів, часто босими і з оголеним торсом, що давало добрий ефект від повітряних ванн.

Завдяки постійному перебуванню на повітрі, організм козака поступово пристосовувався до температури навколишнього середовища, нижчої від температури тіла. Завдяки впливу повітря, непомітно зникало збудження, поліпшувався сон, з'являвся бадьорий настрій. Позитивно впливали повітряні ванни й на серцево-судинну систему, сприяючи нормалізації артеріального тиску та кращій роботі серця.

Велике значення для загартування козаків мав сон на свіжому повітрі. Це підвищувало стійкість організму до простудних захворювань верхніх дихальних шляхів.

Великого поширення набуло загартування водою. За словами Д.І. Яворницького, "Козаки вставали на ноги зі сходом сонця, зразу ж умивалися холодною джерельною або річковою водою". Рациональним є те, що козаки приймали водні процедури рано-вранці, коли шкіра рівномірно зігріта, що

забезпечує хорошу судинну реакцію. Загартування водою, порівняно з повітрям, мало більший вплив. Це пояснюється тим, що холодна вода спочатку викликає звуження кровоносних судин, що містяться в шкірі та під шкірою, у цей час кров з них переміщується в глибоко розміщені судини, після чого серце починає енергійніше працювати. Зазначимо, що з-поміж різноманітних фізичних вправ козаки нерідко віддавали перевагу плаванню. З одного боку, плавання носило прикладний характер. Без уміння плавати було практично неможливо вижити. З іншого боку, плавання має велике значення для оздоровлення: зміцнює серцево-судинну, дихальну та м'язову системи, сприяє гармонійному розвитку.

Таким чином, систематичне виконання фізичних вправ і ефективна система загартування виховували той тип козаків, які легко переносили холод, спрагу і голод та були надійними захисниками українського народу.

Отже, використовуючи елементи козацької системи фізичного загартування організму можна покращити психофізичний стан учнів сучасної школи.

Література

1. Січинський В. Чужинці про Україну / В. Січинський. – Львів, 1991. – С. 21–22.
2. Сірополко С. Історія освіти на Україні / С. Сірополко. – Львів, 1937.
3. Туленков М., Гопак – мистецтво бойове / М. Туленков, М. Зубаній // Гарт. – 1993.

ДО ПИТАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТА

*І.С. Беседіна, Н.О. Смоляр
Полтава, Україна*

Використання видів дикорослої флори у зеленому будівництві міст.

Сьогодні, звичайним для сучасної людини став урбопейзаж: цегляні та кам'яні споруди й будівлі, шум, кіптява, металеві паркани, асфальтовані доріжки та ін. Око втомлюється від сірого кольору, шуму. Для відпочинку людині потрібен спокій і гармонія, що можна отримати тільки на лоні природи – інші пейзажі, інші звуки – заспокійливі, які не дратують, а гармонізують, навкруги зелено, шепоче листя, яскраві природні кольори... шум міста залишається далеко.

Нажаль, щоб знайти такі місця, потрібно все далі від'їжджати за місто. Однією із розрад у таких випадках виступають зелені зони міста, насамперед, це парки. Але й тут є проблеми, оскільки більшість їх потребують реконструкції та оптимізації зелених насаджень. Нерідко в парках міст досить часто зустрічаються випадки обламаних гілок на деревах, хвойні мають зламані верхівки, у деяких куточках парків накидано сміття та ін.

Полтаві вдалося зберегти свою неповторність – вона є «зеленою» навіть у центральній частині, де зосереджена значна кількість адміністративних будівель. Зелена зона міста включає 233 об'єкта, що мають охоронний статус. Центр міста – як єдиний парк, де вулиці виступають його алеями: липові алея, каштанова алея, дубова алея, Сонячний парк, Петровський парк, Парк Перемоги, березовий сквер, Корпусний сад, парк Соборного майдану та ін. Відпочинку сприяють також фонтани, що створюють і візуальну і звукову ілюзію водоспадів, і людина подумки починає «мандрувати». До того ж, вони виконують й екологічну роль, зволожуючи повітря у місті.

Прагнучи краси навколо себе, люди створюють парки та інші рекреаційні зони із квітниками та іншими малими формами зеленої архітектури. Однак створення їх і догляд за ними потребує значних і фізичних, і фінансових затрат, наприклад, потрібно виростити розсаду, висадити її, доглядати за станом насаджень під час їх вегетації, тобто постійно контролювати їх біологічний та естетичний стан. До того ж, слід намагатися досягти широкої кольорової та естетичної гами кольорів, які б постійно змінювалися, і насадження впродовж всього вегетаційного періоду були б привабливими з рекреаційної точки зору.

Встановлено, що трав'янистий покрив паркових насаджень центральної частини міста є на сьогодні збіднілим у порівнянні з такими ще 20-15 років тому. Це пов'язане з різними виявами антропогенного навантаження (спостерігається його витоптування під час відпочинку населення, вигул домашніх тварин, прибирання опалого листя та інші види догляду за парком). Раніше трав'янистий покрив парків мав, здебільшого, природний характер. Навесні спостерігалися синузії ранньовесняних ефемероїдів, домінантами яких були пшінка весняна, фіалки, зірочки жовті, ряст ущільнений, проліска сибірська, занесена до регіонального списку, анемона жовтецева та ін. В міру зростання антропогенного навантаження, в наслідок проведення реконструкції парків із цих угруповань зникли спочатку рідкісні види (проліска, ряст), пізніше анемона жовтецева. Нині тільки на деяких ділянках парків збереглися добре розвинуті синузії пшінки весняної, яка є найбільш витривалим видом. Навіть за умов вигрібання парку, не знищується, а навпаки в такий спосіб добре поширюється бульбочками по всій території, і навіть витісняє інші види. Зазначимо, що природне відновлення весняних рослин відбувається в такій же послідовності навпаки. Тобто не трансформуючи трав'янистий покрив у парках впродовж сезону, можна досягти його належного напівприродного стану. На сьогодні все більше трав'янистий покрив у парках створюють штучно, висіваючи відповідні трав'яні суміші, які мають належний вигляд тільки за умови відповідного догляду, sprzęженого зі врахуванням відповідних погодних умов.